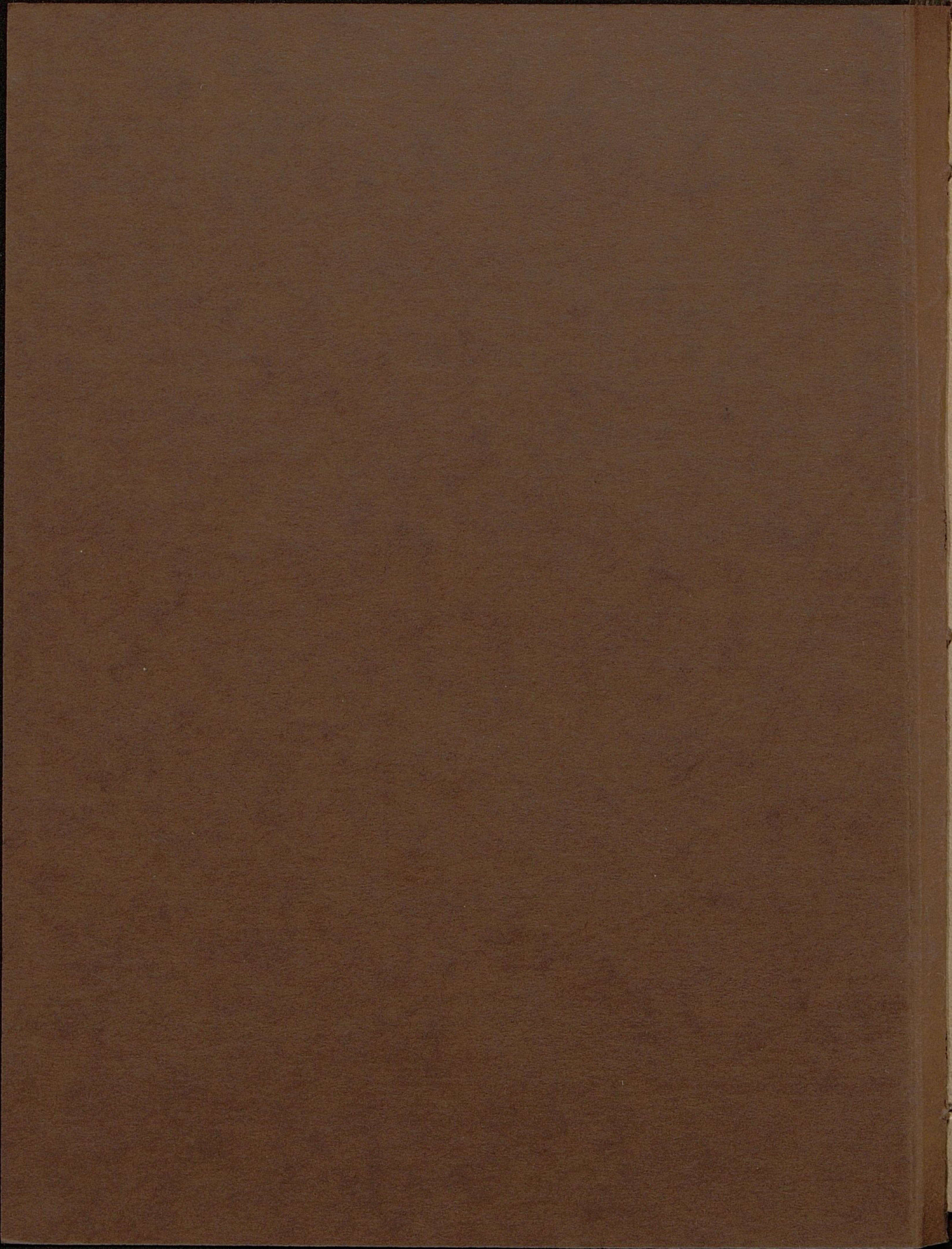

05

A

398

J. N. D. J. V. E. L. P.

DISPUTATIO PNEVMATICA,
EX THEOLOGIA NATURALI,
DE
INTELLECTU, VO-
LUNTATE, AC LIBERTA-
TE DIVINÆ ESSENTIÆ,
AUXILIANTE DEO TRINUNO,

SUB PRÆSIDIO
M. ABRAHAMI HENRICI
DEUTSCHMANNI,
FACULT. PHILOSOPH. ADJUNCTI
PUBLICE DEFENDETUR

A
RESPONDENTE,
JOHANN. LANGIO, COR. TRANSILV.
SS. Theol. & Phil. Studioſo.

D. ~~XX~~ APRIL. ANNO M. DC. XCII.
IN AUDITORIO MAJORI,
HOR. CONSV. ANTEMER.

WITTEMBERGÆ,
Typis CHRISTIANI SCHRÖDTERI, Acad. Typ.

05 A 398

Gr
ve
na
nu
Ea
eq
Su
N
bu
Li
pr
re
ex
T
co

Q. D. V. S. P. B. V.

Relata se mutuo ponunt, se mutuo tollunt, est vulgaris Assertio Philosophorum in Prima Philosophia. Qualem hic nostro Instituto non incongrue applicatam volumus. Vita enim & Vita Gradus, Intellectus & Voluntas, hujusque Immediatum Consequens, Libertas, Relatorum nomine veniunt, & Essentia Divina uti Vita, ita & Gradus Ejusdem attribuuntur. Intellectus, Voluntas & Libertas, vel ut *Attributa Mediate*, ex Vita Fonte surgunt, quæ simul Divinam Perfectionem dant monstratam. Posita ergo Vita DEI, ponuntur Intellectus, Voluntas, & Libertas Essentia Divina; Contra Eadem remotâ, simul *Attributa* sequentia removentur: Non equidem quasi hic Prioritas, vel Posterioritas, fingenda sit, sed Summa in omnibus DEI *Attributis Aternitas* est concedenda. Neque Vita DEI unquam potest sine his vel Gradibus, vel Actibus esse. Ubiunque Vita, ibi quoque Intellectualis Volens, & Libera. Ordine & Natura, & Doctrina nunc, Materiam de Vita præmissâ, ad DEUM ulterius sequentia Essentia Divina *Attributa* referemus, eaque in quibusdam *Thesibus*, subjunctis *Articulis*, exponemus. DEUS, INTELLECTUALITATE, VOLUNTATE, LIBERTATEque gaudens, Vires hoc in Labore nobis concedat clementissime!

THESIS I.

Intellectum DEO convenire, manifestum est, *DEUS Prima Intelligentia*, & intelligit omnia, communicatque Aliis *Intellectum*, licet modò tali non in iis existat, uti *DEO Proprius esse dicitur*.

§. I.

Vox *Intellectus* in sensu *Eminentis* accipienda est, quatenus *Increato Spiritui*, nimirum *DEO*, *μονοτέπως*, *ἐξαργέτως* & *κατ' ἐξοχήν* appropriatur. In *Thesi* verò *Intellectus Divini* realem *theoriam*, quoad *Quæstionem an sit?* insinuavimus. Nostram *Affirmativam* tuemur sequentibus *Rationibus*: (a) *DEI Appellatione*: *DEUS* ab Antiquissimis *Philosophis* sæpius *Nōs* appellatus est. *Anaxagoras* referente *Simplicio I. Phys. Comm. XXX. DEUM* nuncupavit *Mentem Infinitam*. Ab Aliis dicitur *Mens Universi*. Hanc loquendi consuetudinem etiam imitati sunt *Poëtæ*, ut *Menander in Adelphis* citante *Justin. Mart. lib. de Monarchia DEI*. Cùm verò idem apud *Christianos* extra controversiam positum sit, videmus universalem hanc appellationem omnino non exiguum *Intellectus Divini* Argumentum afferre. (b) *DEI Spiritualitate*: Omnis *Spiritus* est *Intellectualis*; Ergo & *DEUS*, ut *Spiritus Infinitus*. *Intellectualitas* namque *Proprietas Spiritus Generalis*, unde in communi parte *Pneumaticæ* explicari solet. *B. DN. D. Scharff. lib. I. Cap. III.* inquit: *Denique omnibus Spiritibus conveniunt per se Intellectualitas, Voluntas, & Libertas Arbitrii, &c.* (c) *DEI Viâ*, qualis *contemplativa*, consistens in *Studio speculandi* & inquirendæ *Veritatis*, quam vivunt, qui in investigandis rerum causis sunt occupati; neque tamen eam *Divina Excellentia* in omni sua conditione atque statu considerat, sicut in *Hominibus* datur, cùm ne sic quidem penitus *Perfectionem* sapiat, sed etiam certa *Imperfectio* indicia habeat. Est hîc rerum ignotarum & novarum *Observatio*, rerum observatarum *admiratio*, *Veritatis* in rebus admirabilibus sive per *Sensum*, sive per *Mentis Discursum inquisitio*. Tales *Imperfectiones* hîc removendæ sunt, & *Res ipsa DEO* relinquenda; cùm *DEUS* vivat in perpetua *Contemplatione* non tantum

tum *Sui Ipsius*, sed etiam omnium aliorum *Objectorum Scibilibum*. Si ergo in *DEO* perpetua & incessabilis *Contemplatio* omnium *Rerum* est, *Isti* quoque *Intellectus* competit. *Vid. B. DN. Klotz. Theol. Nat. Diss. VI. Thes. X.* Ex quibus *Modi* diversitas inter *Intellectum Creatoris & Creatururum* cognoscitur, *cujus & in Thesi* mentionem fecimus.

§. II.

Contra *Existentiam Intellectus* errat potissimum *Vorstius*, *DEO* talem *Discursum* tribuens, quò unum post aliud, & rursus unum propter aliud esse, aut fieri velit; ac ratiocinando vel in hanc, vel illam partem quadam colligat. *Tract. de DEO pag. 370. & 335. Actum sciendi, quò DEUS res creatas cognoscit, non esse ipsum DEUM, contendens. pag. 334.* Hinc *Vorstius* *Operationes Mentis Divinae* diversas facit, pro diversitate *Objectorum*, adeoque realiter diversas statuit. *Facultatem & Actum Sciendi* sic in *DEO* distinxit. Quæ omnia *Existentia Intellectus DEI* repugnant, cum sit *Perfectissimus*, & *Simplicitate* gaudeat eminenti. Id quod ex *Veterum* *Sententiis* unusquisque colliget. Ex *Assertionibus Vostii* siquidem facili modò vel *Imperfectio*, vel *Compositio*, in *DEO* locum quendam habens, hauriri potest. De quo tamen in *preced. Diss. negativè* sufficienter *discursum* instituimus. *Vid. Clas. Theol. Not. Cap. XXI. pag. 115. seq.* qui alia *Absurda* monstrata, & refutata sufficienter dedit.

THESIS II.

Intellectus Divinus, quoad *Quæstionem Quid sit?* à *Philosophis* jure describitur per *Essentiale DEI Atributum*, per quod omnia omnino & singula verè, sine ullo errore & mutabilitate, propriè que *Uno, Æterno, & Simplicissimo Actu simul perfectissimè, certissimè, evidentissimè, & distinctissimè* in *Sua Essentia* introspicit, ac à priori exactissime scit ac intelligit, nihil unquam ignorans, nihil more humano successivè addiscens, vel cognoscens, nihilque obliviscens.

§. I.

Locò *Indeterminati Conceptûs* in præsentî *Descriptione* notatur, quòd *Intellectus Divinus* sit *Attributum DEI Essentiale*, quia revera *DEO* competit, & nulli præterea *Entium generi* hoc *Attributum Commune* dicitur. Unde hòc locò *Transcendentale Attributum* intelligitur, quod *eminentissimo* in *Attributorum Statu* concipi debet. Est *Essentiale DEI Attributum*, quia *Intellectus Divinus Essentie Actus*, & sic esse *DEI* non aliud, quàm *Intelligere DEI*. Ex quo firmiter quoq; concludendum, locò *Determinati Conceptûs* jure *Materiale Intellectus Divini* poni, quod *subjectivè Essentia Divina* vocatur, & *objectivè*, sic *Objectum omnia & singula*, qualia *scit & intelligit*, ita quidem, ut *Intelligentia* respectu *omnium* verè sit *Infinita & Immensa*. Istud *Materiale* sequitur *Formale*, multis verbis circumscriptum: (a) Quòd *DEUS* verè, *sine ullo errore, sine ulla mutabilitate*, & *propriè omnia & singula intelligat*. *Intellectus Divinus* *Veritatis Mensura & Regula*, qui *Potentissimus, Actuosissimus, Omniscius, Ordinatissimus*. *DEUS* ergo *sine ullo errore* intelligit. *Idem* quoque in *Se & Sua Natura* *Immutabilis* est, *propriamque omnium* facit *Essentiam*, nec non *eandem Suo Intellectui* conformat. Sic & *sine mutabilitate*, & *propriè intelligit*. (b) Quòd *Unò, Æternò, Simplicissimòque Actu*, & *simul perfectissimè*, &c. *omnia & singula intelligat*. *Unus*, non *multus, Intellectus Divini Actus*. *Æternus*, non *temporalis Actus*, nunquam *cæpit*, nunquam *desinit*. *Simplificissimus*, non *Compositus Actus*; nulla hîc datur *Potentia*, sed *Purissima Actualitas*. *Simultaneus*, non *Successivus Actus*; *Omnis* hîc negatur *Successio*, *omnis Prioritas*, *omnis Posterioritas*. *Perfectissimus*, non *Imperfectus Actus*, cum nulla in *DEUM* cadat *Imperfectio*. *Certissimus*, non *Incertus*; *Infallibilis* enim *Cognitio DEI* est. *Evidentissimus*, non *Inevitabilis*. Nulla hîc *Obscuritatis* *Causa*. *Intimus*, non *Extimus*; *DEUS* res ipsas *introspicit*, non verò saltem *extrinsecùs adspicit*. *Idem à priori*, non *à posteriori* talis; *Nostra Cognitio* valdè est *mutila*, sed *DEUS à priori singula* *perspicit*. Imò *Actu*, non *Potentia*, dicitur *intelligere*; Nam *omnia in DEO Actus Purissimus* sunt. (c) Quòd

Quòd nihil ignoret, nihil more humano, & successivè cognoscat, vel addiscat, vel nullius rei obliviscatur. Nihil ignorat, à priori, quia *Omni Sciens, Omni Sapiens*. Nihil more humano intelligit, à formali, quia *Ipsè DEUS* est. Nihil successivè cognoscit, addiscit, & nullius rei obliviscitur, à posteriori, quia *Ipsè in se, & omnibus suis Attributis & Operationibus Æternus* est. *Omnia Ipsè notissima* sunt. *Nulla oblivio apud DEUM* est, nec ulla esse potest.

§. II.

Thomas Part. I. Quæst. XIV. Artic. II. Dubia movet contra *Thesin præsentem*, asserens I. *Videri DEUM Se non intelligere*. Dicitur *Libr. de Causis*, qui habetur inter *Opera Aristotelis, Proposit. XV. Omnem Scientem, qui scit suam Essentiam, redeuntem ad Essentiam suam esse reditione completa*: Sed *DEUS* non exit extra *Essentiam Suam*; Ergo *Ipsè Suam Essentiam sciens* non est. Resp. *Reditum* vel considerari *localiter & ad extrinsecum*, quâ *Operationem*, vel *mentaliter & ad intra*, quâ *Contemplationem*; Dubium valet de *priori*, non *posteriori Reditu*, qui tamen *suò modò DEO* non denegatur. II. *Intelligere esse quoddam pati & moveri*, ut dicitur in *Libr. III. de Anima Text. XV. & XXIX*. Sed nihil movetur patitur vel à *seipso*, secundum *Hilarium Lib. III. de Trin. Cap. I.* Illa verò objectio *Intellectum Physicum*, non *Hyperphysicum, Finitum, non Infinitum, Humanum, non Divinum* applicatum vult. De *posteriori Intellectûs* consideratione nobis in *Thesi sermo. III. Præcipuè DEO similes Homines esse, quâ Intellectum, quia secundum mentem ad Imaginem DEI sunt facti*, uti loquitur *Augustinus Lib. XV. de Trin. Cap. I.* Ergo *DEUS* non intelligit *Se*, nisi fortè intelligendo alia. Hic observamus, *Homines DEO similes in tantum, non in totum esse*. Interim à *Similitudine ad Identitatem* argumentari non concessum est. Illud quoque h. l. adjicimus, à *Nonnullis falsò statui, quoad Rationem Potentiam Intellectivam, elicitivam, effectivam, & receptivam in DEO* locum habere. Id quod defendendum contra *Smising. Tom. I. Tract. III. Diss. XXI. Quæst. I. Numer. XIII. Molinam I. Part. Quæst. XII. Art. IV. Alarcon. de Scient. DEI Cap. I. Recapitulum Tom. II. in I. Part. Lib. I. Quæst.*

Quaest. II. De quare conf. Jäger. Theol. Nat. Cap. V. de Scient. DEI Art. I. Punct. I. pag. 148. Circa Objectum erravit Durand. de S. Porriano tribuens Aristoteli, negasse omne Ens Creatum Objectum Intellectus Divini jure dici. Contrarium probarunt Fonseca in Comm. ad Cap. IX. Lib. XII. Metaph. Aristot. & Glasenius in Theol. Natur. Lib. I. Cap. XXII. pag. 119. seq. Cujus Argumenta adducere hoc loco nolumus, ut brevitati studeamus.

THESIS III.

De Modo, quò Intellectus Divinus cognoscat omnia & singula, certum quid statuendum esse judicamus, proque perfectissimo habendum, sicut omnes Philosophi judicant.

§. I.

DEUM cognoscere omnia clarissimè, evidentissimè, & certissimè, sufficienter confirmavit Suarez Diss. XXX. Metaph. Sect. XV. Num. XVII. Modus ergo, qui Scientia Divina tribuitur, Perfectissimus est, sive consideretur intensive, ratione absoluta Scientia Divina Perfectionis; sive extensive, quoad Objectum. Est quoque inducivus, respectu simplicis Cognitionis, sive Cognitionis ad Præterita, sive Futura, sive Composita, sive non Composita dirigatur. Conf. Scheibl. Lib. II. Metaph. pag. 124. Comprebensivus, quoad Scientia Divina adæquationem, in relatione ad Objectum cognitum. Quæ Dicta constant (a) Ex DEI Immutabilitate, quæ Cognitioni Divinae non repugnat, neque per modum varium cognoscendi DEUS Mutabilitatem quandam admittere potest. Cum in se modus eminentissimus maneat. (b) Ex DEI Simplicitate, à qua removemus omnem Imperfectionem, qualis in DEUM cadere nequit. Sicut enim ipsi Intellectui denegatur Imperfectio, ita non aliud de Modo cognoscendi judicium ferendum. (c) Ex Purissima DEI Actualitate: Actus Purissimus, quò DEUS omnia perfectissimè cognoscit.

§. II.

Locò Antiibeseos adducemus Modos cognoscendi, qui approbandi non sunt, si DEO tribuantur. Ut Modus Cognoscendi per Compositionem & Divisionem, qui gignit Imperfectionem in cognoscendo,

scendo, & poscit *Successionem & Multiplicationem Actuum*. Qualem *Modum* admittunt, qui distincta *Accidentia Enti Infinito* tribuunt, de quibus multoties verba fecimus. *Modus cognoscendi per Discursum*. Quapropter impia est Assertio *Vorstii*, qui *DEO*, citat. *supr. loc. Thes. I. Discursum* tribuere ausus. Neque minùs absurda ante *Vorstium Mairi*, *Quest. XIV. Prologi, Num. IV.* dicentis, *Divinam Scientiam Discursivam* sententia est. *Modus cognoscendi per Scientiam propriè dictam*, sive *à priori*, sive *à posteriori*, uti nos eam solemus acquirere; qualem illi applicatam *DEO* volunt, qui *Comparisonem inter DEUM & Creaturas* fingunt, *Illumque Dependentem* faciunt. Quorum mentionem in *praesenti Disput.* fecimus. Hi quoque peccant, qui, *certò DEUM Futura Contingentia cognoscere*, in dubium vocant; ut: *Cicero Libr. de Divin. eam Cognitionem* negavit, quasi *incompatibilem cum Hominum Libertate*. Item *Arminiani. Vid. D. Osiandr. hab. Colleg. Priv. in August. Confess. Aliorum* Sententias nunc amplius non adducemus, ne prolixitati videamur studere. *Conf. Klotz. citat. supr. loc. Diss. XII. pag. 696. seqq.* qui de *iis* exproffesso egit.

THESIS IV.

Voluntas Essentia Divina ENTI INFINITO tribuenda, quatenus *Vem*, & *Perfectio* est, nec non ea in *Lumine Natura* nobis innotescit.

§. I.

Existencia Voluntatis Divina vel *absolutè*, *ratione sui*, & *ab intrin*, vel *relativè*, *ratione nostri*, & *ab extra*, quà *Intellectum humanum*, spectatur. *Illa* potissimum à nobis hìc attenditur, & *Affirmativa hujus* confirmatur (a) *Relatione effectus ad Causam*, cùm, juxta *Philosophum*, in *Prima Philosophia*, *nihil sit in Causato, quin priùs fuerit in Causa*. Jam *Voluntas Causato* tribui solet; Ergo. (b) *Intellectualitatis* accommodatione: *Intellectus Divinus Comitem sibi Voluntatem* habet, & ut *Perfectiones* individuò quòdam nexu conjunguntur. *Vid. Thomas Parte I. Quest. XIX. Art. I.* (c) *Perfectionis* insinuatione: *DEUS* omni jure, ut *Ens infinite Perfectum*,
B quoque

quoque præsentem *Perfectionem simpliciter* talem, *Voluntatem* videlicet *Divinam*, possidet. *Conf. Theol. Nat. B. DN. Klotz. Diss. XIII. §. IV. pag. 714.* Cum illa nunc *Voluntatis Divinæ Existentiæ Relativam* conjungimus, quatenus *Attributum* istud *Essentiale DEI* à nobis cognoscendum, atque ex *Lumine Rationis* deducendum erit. Id quod colligendum simul ex *generali Attributorum DEI*, ut *Veri Spiritus*, *cognitione*: Quæcunque *Cognitio* enim de *Attributis* in genere prædicatur, illa & *Voluntati Divinæ* attribuenda: Atqui *Naturalis Cognitio*; Ergo. *Cætera Argumenta Confirmantia* jam dimittimus.

§. II.

Thomas Part. I. Quest. XIX. Art. I. Dubitationes quasdam recenset: I. *Videri, quòd in DEO non sit Voluntas.* *Objectum* enim *Voluntatis est Finis, & Bonum.* Sed *DEI* non est assignare aliquid in *Finem*; Ergo. Respond. Dist. inter *Finem per se*, & *accidentaliter* talem; de *hoc* valet argumentandi ratio, non verò de *illo.* Potissimum, quia *DEUS Ipse* modò *eminenti & Principium, & Finis* appellatur. II. *Voluntatem esse Appetitum quendam; Appetitus* autem *Imperfectionem* designat, qui *Deo* non competere potest Ad hoc dicimus, *Voluntatem Humanam*, non *Divinam*, esse quendam *Appetitum.* De hac tamen à nobis sermonem institui. III. *Secundum Philosophum, Libr. III. de Anima, Text. LIV. Voluntatem esse moventem Motum.* *DEUM* contrà esse *Primum movens Immobile*, ut probat *Idem Libr. IIX. Phys. Text. XLIX.* Quapropter in *Eo Voluntas* existere nequit. Verùm eadem *Responsio* hòc locò cum *precedenti* conveniens adducenda erit, prout vel *Creaturis communis*, vel *Creatori propria Voluntas est.* De *posteriori* loquimur. *Relativam Existentiæ Voluntatis Divinæ Smisingium* in dubium vocasse, monstravit *Paulus Voëtius in Theol. Nat. Reform. Cap. XIII. §. IV. pag. 327. 328.* dicentem: *Difficillimè intelligi, quò modò Libertas Voluntatis cum Immutabilitate stare possit?* Quo in loco citatus *Vir tria Argumenta* produxit, ut *Sententiam hujus Adversarii* refutaret, quæ alii *Philosophi* comprobarunt.

THE-

THESIS V.

Voluntas Essentiae Divinae est tale Attributum, quò Omnia, quaecunque DEUS vult, ab omni Aeternitate, à Se Ipso Uno, Constanti, nec non ac Libero Actu, vult, sicut ipse Modus volendi requirit.

§. I.

Ad *Essentiae Voluntatis Divinae* declarationem accedimus. *Indeterminatus Conceptus* iis exprimitur verbis, quòd sit *Attributum*, qui *Conceptus* longè latius patet, quàm *Conceptus Voluntatis Divinae*. Verum vocatur *Attributum Voluntas Divina*, quia non per *Conceptum* mentis, ceu rationis aliquod Ens, tantùm affingitur, verùm DEO reverà competere dicitur. *Conceptus* verò *Determinatus* ostenditur nobis per reliqua verba theseos, quæ exposita à B. DN. D. Jacob. Martin. Lib. II. Ex. IV. Thej. XIX. sunt. Notamus autem *objectum & Materiale*, seu *Commune*, expressum per vocabula, *Omnia, quaecunque vult*. Vult autem DEUS tum *Se Ipsum*, tum *Res omnes à Se conditas*. Neutiquam verò *Res, quæ malas*, sed quæ *bonas*; non quæ *impossibiles*, sed quæ *possibiles*; non quæ *Contradictionem & Imperfectionem* involventes, verùm quæ *perfectas*, DEUS vult. Unde *Voluntas Divina Perfectissima* dicitur, quia sese ad *omnia* extendit, quatenus *Bona* sunt. Notanter ab omni *Aeternitate*: (a) Quia *Voluntas* est *Ipsa Essentia Divina*. (b) Quia *Voluntas* est *sibi Constantissima & Immutabilis*. (c) Quia in *Voluntate Divina Essentia* non datur *prius & posterius*. Et *Formale* seu *Proprium*, quod *Modi Formalis* nomine venit, indicatur his verbis: *DEUM à Se Ipso Uno, Constanti & Libero Actu Velle*: (a) Quia est *Aeternus*. (b) Quia nullam patitur *mutationem*. (c) Quia expers omnis *necessitatis & coactionis*. Hinc non *ab alio Ente*, quia *Ens Primum* est, nec *ab alio Accidente*, quia *Ens Purissimum* est, *Volitionis Suae Actum* accipere potest.

§. II.

Varia sunt *Opiniones*, quæ hòc locò allegari possunt, quales *Adversarii* nobis objicere audent. Multi *Voluntatem* dicunt *Facultatem*, vel *Potentiam qualitativam*. Cùm tamen in DEUM nullum *Accidens* cadat, Imprimis autem circa *Objectum Voluntatis Divinae*

falsas Calviniani foverunt Sententias, docentes: *Mala Objectum Voluntatis Divinae per accidens esse*. Ex qua sententia colligitur, *DEUM esse Causam per accidens Mali*. Verum cum à *DEI Voluntate Malitia Moralis* removeatur, *DEUS* non potest *Mala* velle, siquidem nec deprehendit in *ipsis* positivam aliquam *Entitatem & Bonitatem*, à *Se* productam, vel producendam, quæ moveat, sive alliciat *Voluntatem Ejus* ad volendum. *Smisiugius* quoque hinc refutandus, concludens: *Si Deus Objectum Primarium suae Voluntatis est, Essentiam quoque Divinam habituram Rationem Finis*; Jam posterius est absurdum; Ergo. Sed triplici modo ad hoc dubium respondit *Paul. Voët.* *citat. supr. loc. pag. 334.* Quales Responsiones, ut vitemus prolixitatem, non allegabimus.

THESIS VI.

Ratione Formali Voluntatis Essentia Divina indicatâ, nunc alia *eidem* subjiciemus. *Rationem Volendi* in *DEO Perfectissimam* esse, sive consideretur *extensivè*, se extendens ad *Omnia Objecta*; sive *intensivè*, quò pacto *Perfectio* imbibitur in omnibus *Attributis Divinis*.

§. I.

Confirmatam præsentem *Affertionem* damus: (a) Quia *DEUS* vult *Uno Actu*, qui *Simplicissimus*. *Simplicitas*, juxta *Metaphysicos*, meram *Unitatem* involvit. *Vid. Clasenius d. l. Cap. XXIV. p. 133. Armandi de Bell. Vis. Cap. CXLIV. Libr. II. Term.* sententiam insinuabimus, quòd *vox Voluntatis* accipi queat, & prout notat *Voluntatis Objectum*; & prout infert *ipsum Velle*, idque partim per modum *Potentia*, partim *Actus*. Posterior est retinenda, quâ *Voluntas DEI* nihil aliud, quàm *ipsum Ejus Velle*. Itaq; Comparatio rectè inter *Intellectum & Voluntatem* instituitur, inter quæ *Distinctio Realis* non intercedit. (b) Quia *DEUS* vult *Constanti Actu*; sicut enim *Essentia Divina Constantissima*, ita & *Voluntas Divina Constantissima*. Utraq; dicitur *Immutabilis*. (c) Quia *DEUS* omnia vult *Libero Actu*. *Libertas* verò, quâ *Viam Eminentia*, consideranda venit, ut *Libertas* quoque *Perfectio Virtutis eminentis*, respectu *Voluntatis*, quæ *Indifferentiam DEI* notat ad agendum, & non agendum, sejuncta sit ab omni *Necessitate coactionis*. *Libertas Voluntatis Divinae tum anteceden-*
ter,

ter, quia in *Intellectu* est secundum *Radicem*; tum *Originaliter*, in *Voluntate* secundum *Rationem Propriam*; tum *formaliter* consideratur, DEUS hōc modō *liber* & à *Coactione*, & *obligatione*, & *aliis*.

§. II. Quoad *Actum Voluntatis Divinae* illud notatu dignum, eos accusandos esse, qui, DEUM circa *Bona Creatā desiderium* habere posse, dicere nolunt, quod tamen in DEO *impotentiam* obtinendi *Objectum desideratum* non arguit, uti in nobis, quapropter nec *imperfectio* esse dicitur. Negarunt autem id *Cajetanus, Bannez, Zuzmel, Nazarius, Molina, Arrubal, Fasolus, Job. à S. Thoma, Granadus, Tract. VI. de Voluntate, Diss. IV. Num. III. Ruiz de Montoya, Diss. LII. de Volunt. Sect. VI.* Quibus contrariati sunt *Vasquez. I. Parc. Diss. LXXXIV. Cap. I. Suarez. Lib. III. de Attrib. Cap. VII. Num IV.* Consequenter autem hīc refutanda *Cartesianorum Opinio*, qui putarunt, *Voluntatem* latius patere *Intellectu Divinō*, adeoque *Voluntati* plus tribuerunt, quā *Intellectui Divino*. Pluribus contrarium *Gassendus in Instantiis* comprobatum dedit. *Perfectionem* imbibi in omnibus *Attributis*, negarunt illi, qui *Attributa Divina Accidentia* dixerunt, & sic *Voluntatem Divinam* simul pro *Accidente* habuerunt. *Vid. Crellius & Vorstius lib. de DEO, & Attribut. Divin.* De quo alibi à nobis actum est.

THESIS VII.

Variae Distinctiones Divinae Voluntatis existunt, quarum nonnullas adducemus; in *Absolutam* & *Conditionatam*; in *Antecedentem* & *Consequentem*; in *Voluntatem Signi* & *Beneplaciti*; in *Efficientem* & *Permittentem*; in *Naturalem* & *Liberam*.

§. I. Quoad *Voluntatis Divinae Modum*, non autem quā ipsam *Voluntatem*, quæ in se *Una*, tales *Distinctiones* existere dicuntur. *Absoluta* est, quā DEUS sine *positione* alicujus *Conditionis*, aut *Circumstantiæ* rerum vel aspectum, aut effectum vult, quæ *simpliciter Immutabilis*, & semper *efficax*. *Conditionata* contra illa vocatur, quā DEUS Rem non vult, nisi positis certis atque veris *Conditionibus*. *Talis nat' est ω* semper *Immutabilis*, sed *nat' est ω* in *mutabilibus Objectis* & *Effectis*, ut *Mutabilis* & *Inefficax*, existit. Cum illa *Distinctione Voluntatis Divinae* conjungitur sequens inter *Voluntatem Divinam Antecedentem* & *Consequentem*. Illa *Primaria*, hæc *Secundaria* fa-

Mutatur à Damasceno, Lib. II. de Orthod. Fid. Cap. XXIX. Prior precise, juxta ipsas Causas, Rem vult, non habitâ ratione *Circumstantiarum*; Posterior non nisi habitâ ratione *Circumstantiarum* Rem vult. *Voluntas Signi externâ* vocatur Denominanatione, in quantum requirit *Beneplacitum Divinum*, & sic per *Habitudinem extrinsecam* ad ipsam *Voluntatem Beneplaciti* respectum habet. Cujus V. Species vulgò constituuntur: I. *Præceptum*. II. *Prohibitio*. III. *Permissio*. IV. *Consilium*. V. *Operatio*. Cons. Klotz. dict. supr. loc. Disp. XIII. pag. 738. *Voluntas Beneplaciti* secundum Thomam, Part. I. Quest. XIX. Art. II. *Internus Actus Voluntatis*, vel *Internum Dei Consilium* vocatur. Differt hæc ab illa ut *manifestata à manifestante*, *signata à signante*. *Voluntas Efficiens*, juxta Tertullianum, *Major & Complacentiæ*, est, dum *Causa Prima* mediante *Potentiâ Divinâ* semper in omnibus *Causis Secundis Bona* non tantum, sed & *benè* vult & operatur. *Permittens*, secundum *Eundem*, *Minor & Indulgentiæ*, quæ occupatur circa *Mala*, *Causisque Secundis* competit. *Naturalis*, quâ DEUS per *Naturam Se Ipsum*, ceu *Summum Bonum*, *necessariò* velle dicitur. *Libera*, quâ DEUS vult *Omnia extra Se*, ut eadem de futuro pro *Libertate* posset non velle. Hic *Libertas Exercitii*, non *Specificationis*, in considerationem venit. Hæc de *Distinctionibus Voluntatis Divinæ in actu signato* dixisse sufficient.

§. II. Quâ *Primam Distinctionem* errarunt & Calvinus, & *Ejusdem Sectatores*, *Decretum Absolutum* propugnantes. Vid. Phil. Sebr. B. DN. D. Meisn. Part. I. Sect. IV. Quest. IIX. Nec admittenda est *Pauli Voëtii* Sententia, qualem in *Theol. Nat. Ref. p. 342.* proposuit: *Voluntatem Divinam in Absolutam & Conditionatam perperam* dividi. Quâ *Secundam*, *Antithesin* antea citatus *Vir in Phil. Sobr. Qu. VI.* indicat. loc. notavit, dicens: *Vehementer exosa est hæc Distinctio Calvinianis*, & c. *Heereboord. Lib. II. Pnev. p. 217.* *Negativam* quoque defendit, ut & *Schulerus, Lib. II. Exercit. Philos. LXXXV. p. 167.* Quâ *Tertiam* observamus, licet olim ita *Scholastici* distingvere consueverint *Lib. Sent. Dist. XLV.* atque genuinò sensu explicuerint, eandem quoque *Calvinianos* in alienam significationem detorsisse. *Negativa à Nostratibus* tenetur. Ut à *Scheibl. Lib. II. Metaph. Cap. III. Num. CCCCXXXIX. Rudrauff. Philos. Theol. Exhib. VII. p. 69.* Refutantur

futantur Illi ex *Ratione Recta*, & manifesta *Revelatione Divina*. Cum quibus consentiunt & *Voët. cit. loc. p. 344.* & *Heereboord. Vol. I. Diss. Select. Diss. XXIV. p. 90.* Quoad *Quartam* errant Illi, qui ex *Permittente Voluntate* concludere audent, *DEUM esse Causam Mali*. Sic *Reformari* communiter ad *DEI Permissionem*, tanquam *Causam Lapsus*, respiciunt. Imò censent *Nonnulli*, velle & *permittere Peccatum* propter *Bonum* longè præstantius esse. Sicut *Rhetorf. de Provid. Cap. XX. pag. 286.* contendit. Quæ certè blasphemata Sententia meritò rejicienda. Quoad *Ultimam Opinio Illorum* non procedit, qui dixerunt, *DEUM non liberè, sed necessariò, circa Creaturas operari*. Quæ communis *Ethnicorum* fuit, & ab illis *Fatum Stoicum* introductum esse judicatur.

THESIS IIX.

Voluntatis Divinae immediatè *Ipsa DEI Libertas* adjungitur, quæ discernitur à *Libertate Creaturarum*, prout *Actus Divinus* appellari solet.

§ I. *Libertatem Divinae Essentia* firma *Fundamenta* monstrant: (a) *DEI Causalitas*. *DEUS liberæ Creaturas* produxit, ergo *Libertatem* Suam *Creaturis* exhibuit, sicut omnis *Effectus* testatur de sua *Causa*. (b) *Imperfectionis Negatio*. *Imperfectio* in *Creaturis* reperitur, sed penitus ab *Essentia Divina* exulare deprehenditur. Qualis *Imperfectio* in *Creaturis* *Necessitas*, *Coactio*. *DEO* verò certò modò *Libertas* appropriatur. (c) *Eminentia Via*. *Libertas* enim nobilissimum *Creaturarum* Donum & Bonum, eapropter longè excellentiori & eminentiori ratione *DEO* tribuenda venit. Ex quo patet, *Distinctionem* inter *Voluntatem DEI*, & *Creaturarum* dari.

§ II. Huc *Opinio* antea citata referenda, nec non *eorum* adversantium, qui dicunt, *DEUM esse Ens Necessarium*, adeoque simul *Eundem Agens Necessarium* vocant. Verùm hîc nulla *Consecutio Majoris* invenitur. *Actiones Liberae DEI* non immediatè pendent ab *Entitate*, sed à *Voluntate*. *Conf. Suarez. Diss. Metaph. XXX. Sect. IX. Num. XXIX.* *Agens Necessarium & Liberum* possunt simul in *Relatione* ad unum *Subjectum* pro respectus diversitate stare, quam diversæ *Formalitates* nobis ob oculos ponunt. *Bellarminus* cum *Aliis Lutherò & Lutheranis* affingit, quòd *DEO Libertatem* denegarit,
Libr.

Libr. III. de Grat. & Lib. Arbitr. C. XV. XVI. XVII. De qua re contro-
versa agunt Theologi. Vid. DN. PARENTIS Theol. Positivo Polem
Traët. II. de Andropologia in genere, Disp. de Libero arbitrio, Thes. II.

THESIS IX.

Libertas Essentiae Divinae est Attributum, quò Essentia Divina non tantum in Se, sed etiam in Suis Operationibus est Liberrima.

§. I. *Attributum* Ea nominatur, quia est vera in DEO *Excellentia*, non quidem *adventitia* & *extraessentialis*, sed *Entitativa* & *Transcendentalis*, unde *Essentiale DEI Attributum* vocanda venit. Porro & *Materiale* & *Formale* huic *Attributo* applicamus. *Illud Ipsa Essentia Divina*. Sicut enim in omnibus *Attributis* hæc unicè est *Materiale*, ita & nos hòc locò aliud afferre nec possumus, nec debemus. *Hoc* exprimitur reliquis verbis, quòd in *Se Essentia Libera* sit, quoniam *Attributum DEI Essentiale*; & quòd in omnibus suis *Operationibus* sit *liberrima*, quia *Operationes* ipsam imitantur *Naturam*, & tales sunt *Operationes*, quales oriuntur ab ipsa *Essentia*, quæ, ut est *libera*, ita etiam non nisi *liberas Operationes* admittit. Secundum hanc *Libertatem Deus* in agendo ad extra summè *indifferens* est. Vid. Excell. DN. Prof. DONATI Inst. Pnev. loc. supr. add. Cap. XIII. §. LXII p. 250.

§. II. Contra *Formalem Rationem Vorstius Traët. de DEO p. 348.* pugnavit, statuens: *DEUM non ex naturali impetu, aut necessario aliquo motu, sed ex Accidente deliberatione, quæ non nisi inter plura Opposita institui potest, hæc potius, quàm illa, & sic potius, quàm aliter velit.* Hæc *deliberatio* cum *δρανόα* ac *transitu à Potentia in Actum* DEO, *Infito Enti*, competere nequit. *Vorstius* ergo *Voluntatem DEI Liberam Contingentem, & quasi Accidentalem*, facit, id quod improbandum. *Eandem Mutabilem* vocat p. 366. Sed sibi ipsi non satis constat, quod probari facili negotiò potest ex verbis pag. *preced. eod. loc. citatis.* Ut de *Calvinianorum Opinionibus* nullum iudicium feramus. *Cons. System. B. DN. D. CALOVII Tom. II. Cap. IX. p. 457.* Hic & illi nobis contradicunt, qui *DEUM Liberò Arbitriò non pollere* volunt, ut *Averroës, Porphyrius, & Avicenna.* De quo vid. *Theol. Nat. DN. Jäger. dict. loc. Cap. VI. Art. II. Punct. pag. 212.* Ubi plura de hac re relata leguntur.

DEO, INTELLECTU, VOLUNTATE, ATQUE LIBERTATE
GAUDENTI, SIT GLORIA IN PERPETUUM!

05 A 398

ULB Halle
004 210 522

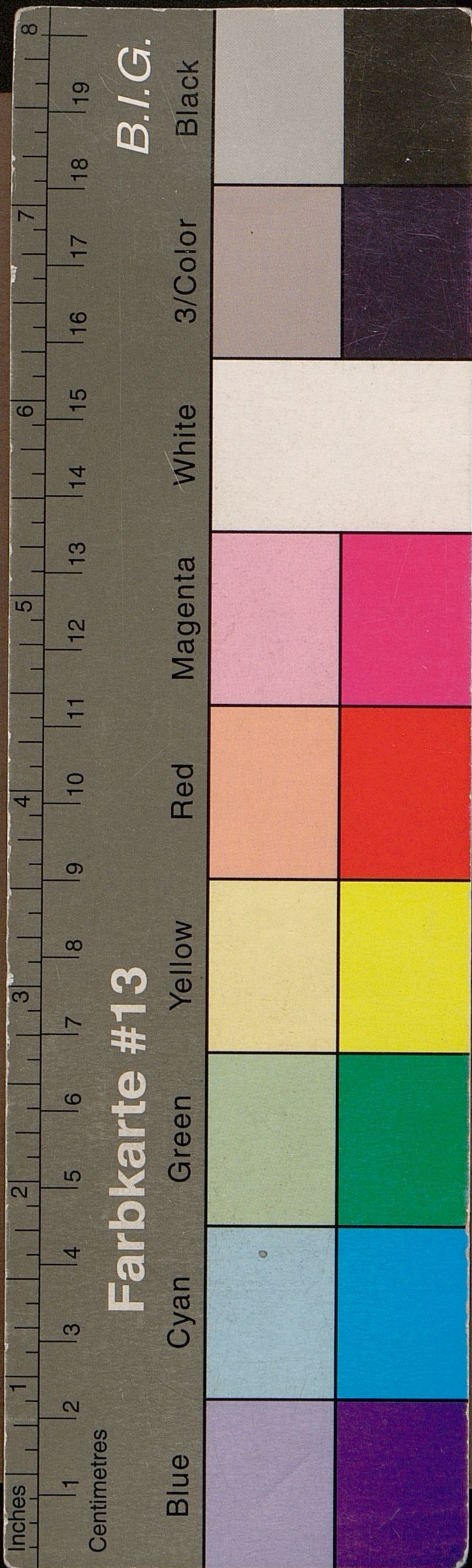
3

V312

J. N. D. J. V. E. L. P.

DISPUTATIO PNEVMATICA,
EX THEOLOGIA NATURALI,
DE
INTELLECTU, VO-
LUNTATE, AC LIBERTA-
TE DIVINÆ ESSENTIÆ,
AUXILIANTE DEO TRINUNO,
SUB PRÆSIDIO
M. ABRAHAMI HENRICI
DEUTSCHMANNI,
FACULT. PHILOSOPH. ADJUNCTI.
PUBLICE DEFENDETUR
A
RESPONDENTE,
JOHANN. LANGIO, COR. TRANSILV.
SS. Theol. & Phil. Studioſo.
D. ~~XV~~ APRIL. ANNO M. DC. XCII.
IN AUDITORIO MAJORI,
HOR. CONSV. ANTEMER.

WITTEMBERGÆ,
Typis CHRISTIANI SCHRÖDTERI, Acad. Typ.